

Tilburg University

Schending van vormvereisten in het verzekeringsrecht

Weterings, W.C.T.; Rutten, S.

Published in:
Het Verzekerings-archief

Publication date:
2014

Document Version
Publisher's PDF, also known as Version of record

[Link to publication in Tilburg University Research Portal](#)

Citation for published version (APA):
Weterings, W. C. T., & Rutten, S. (2014). Schending van vormvereisten in het verzekeringsrecht. *Het Verzekerings-archief*, (4), 235-240.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Schending van vormvereisten in het verzekeringsrecht

30

Hoe om te gaan met schending van vormvereisten in het verzekeringsrecht – zoals verzending per aangetekende post ex artikel 7:942 lid 2 (oud) BW – indien vaststaat dat wel aan de ratio is voldaan? Enige opmerkingen naar aanleiding van Rechtbank Midden-Nederland 11 juni 2014, ECLI:NL:RBMNE:2014:3037.

Inleiding

In het verzekerings(overeenkomsten)recht zijn tal van vormvereisten te vinden. In beginsel zal bij schending door een verzekeraar van deze formele vereisten het door hem beoogde (rechts)gevolg niet worden bereikt. Zo zal een brief van de verzekeraar met daarin een beroep op een uitsluiting of een opschorting van de dekking vanwege een premieachterstand, die aan de tussenpersoon is gestuurd doch niet (ook) aan de verzekeringnemer, in beginsel niet de door de verzekeraar beoogde consequenties hebben. Dat geldt zeker indien de verzekeringnemer stelt dat de tussenpersoon de brief niet aan hem heeft doorgestuurd en hij de brief dus nimmer heeft ontvangen. Het Kifid en daarvoor de Raad van Toezicht op het Schadeverzekeringsbedrijf hebben immers meerdere keren geoordeeld dat een verzekeraar belangrijke voor de verzekeringnemer bestemde mededelingen in elk geval ook rechtstreeks aan de verzekeringnemer moet doen en er niet mee kan volstaan deze aan de assurantietussenpersoon te zenden.³ Maar wat nu als vast komt te staan dat de tussenpersoon de brief meteen heeft doorgestuurd en de verzekeringnemer deze brief ook tijdig heeft ontvangen? Moet dit dan, als een discussie ontstaat naar aanleiding van het feit dat de mededeling niet (ook) aan de verzekeringnemer is gezonden, formeel worden benaderd en moeten geen gevolgen aan de brief

worden verbonden? Of dient hier flexibeler mee te worden omgegaan als vaststaat dat de verzekeringnemer de brief heeft ontvangen en derhalve materieel is voldaan aan de eisen?

Deze vraag doet zich in de verzekeringspraktijk geregeld voor. Bijvoorbeeld bij een beroep door de verzekeraar op ontdekking van verzwijging in de zin van art. 7:929 BW binnen de toepasselijke termijn van twee maanden, dat per e-mail aan de tussenpersoon van verzekeringnemer wordt medegedeeld (terwijl geen sprake is van een elektronische verzekeringsovereenkomst) in plaats van schriftelijk aan de verzekeringnemer. De tussenpersoon geeft echter aan dat hij de e-mail direct heeft doorgestuurd en de verzekeringnemer bevestigt dit dezelfde week nog en geeft aan het niet met het standpunt van de verzekeraar eens te zijn. Enige tijd later doet de verzekeringnemer een beroep op schending van het vormvereiste van art. 7:929 BW en van het vormvereiste van art. 7:933 BW. Er is geen sprake van een schriftelijke mededeling en ook is de mededeling niet gericht aan de verzekeringnemer. Daarom moet het er volgens de verzekeringnemer voor worden gehouden – gezien art. 7:943 BW – dat de verzekeraar niet binnen twee maanden na ontdekking van de verzwijging (schending mededelingsplicht) de verzekeringnemer op de niet-nakoming van de mededelingsplicht heeft gewezen. Is dan een formele benadering (geen tijdig beroep op ontdekking van schending van de mededelingsplicht) of een materiële benadering (wel toelaatbaar beroep want vaststaat dat het bericht tijdig door verzekeringnemer is ontvangen) aangevoerd?

Ook op het terrein van de toepasselijkheid van de algemene verzekeringsvoorwaarden komt het geregeld voor dat de verzekeraar niet kan bewijzen dat hij aan de formele vereisten heeft voldaan maar wel dat hij materieel de geldende bepalingen heeft nageleefd. De verzekeringnemer stelt bijvoorbeeld dat de verzekeraar niet conform art.

Noten

1. Wim Weterings is advocaat bij Dirkzwager Advocaten en Notarissen N.V. te Arnhem, sectie Aansprakelijkheid, schade en verzekering en Universitair docent bij de Universiteit van Tilburg, vakgroep Business Law.
2. Sanne Rutten is wetenschappelijk medewerker bij Dirkzwager Advocaten en Notarissen N.V. te Arnhem, sectie Aansprakelijkheid, schade en verzekering.
3. Zie bijvoorbeeld Geschillencommissie Financiële Dienstverlening 19 mei 2014, nr. 2014-203, Raad van Toezicht 21 mei 2001, nr. 2001-29, Raad van Toezicht 12 februari 2001, nr. 2001-11 en Raad van Toezicht 5 juni 1989, nr. II-89/23.

6:234 lid 1 sub a BW de algemene verzekeringsvoorwaarden voorafgaand of bij het sluiten van de overeenkomst aan hem ter hand heeft gesteld. Ook is niet voldaan aan art. 7:932 lid 1 BW, op grond waarvan een verzekeraar zo spoedig mogelijk na het tot stand komen van de verzekering een polis (waaronder de algemene verzekeringsvoorwaarden) aan de verzekeringnemer dient af te geven. De verzekeraar stelt daar tegenover dat de tussenpersoon over de verzekeringsvoorwaarden beschikte en heeft verklaard dat hij de polis(voorwaarden) aan de verzekeringnemer heeft overhandigd.⁴

Door rechters wordt verschillend omgegaan met dit soort gevallen. De ene keer wordt bij schending van een vormvereiste een formele benadering, de andere keer een materiële benadering gekozen. Recentelijk heeft de rechtbank Midden-Nederland een uitspraak gedaan naar aanleiding van een situatie waarin de verjaringsregeling van art. 7:942 (oud) BW nog van toepassing was en een afwijzingsbrief door de verzekeraar niet op de vereiste wijze was verzonden.⁵ Deze uitspraak wordt hieronder nader besproken. Alvorens dat te doen, wordt eerst kort de oude verjaringsregeling van art. 7:942 BW voor het voetlicht gebracht.

Verjaringsregeling art. 7:942 (oud) BW: aangetekende brief vereist

Art. 7:942 BW regelt de verjaring van de rechtsvordering tegen de verzekeraar tot het doen van een uitkering. Op grond van dit artikel geldt voor het verzekeringsrecht een aparte verjaringstermijn van drie jaar, die start op de dag nadat de tot uitkering gerechtigde met de opeisbaarheid van zijn vordering bekend is geworden. De verjaring kan worden gestuit door de verzekeringnemer door een schriftelijke mededeling waarbij aanspraak wordt gemaakt op de uitkering. Wanneer de verzekeraar aansprakelijkheid heeft erkend of ondubbelzinnig heeft meegedeeld dat hij de aanspraak op uitkering afwijst, begint een nieuwe verjaringstermijn te lopen van drie jaar.

De verjaringsregeling in art. 7:942 BW is de afgelopen jaren geen rustig bezit gebleken. Per 1 juli 2010 is dit artikel grondig aangepast. In art. 7:942 (oud) BW – het artikel zoals dat gold vóór 1 juli 2010 – was het vereiste van verzending van de afwijzingsbrief per aangetekende post opgenomen. Tevens ging na afwijzing door de verzekeraar een verjaringstermijn van zes maanden lopen:

‘1. Een rechtsvordering tegen de verzekeraar tot het doen van een uitkering verjaart door verloop van drie jaren na de aanvang van de dag, volgende op die waarop de tot uitkering gerechtigde met de opeisbaarheid daarvan bekend is geworden. Niettemin verjaart de rechtsvordering bij verzekering tegen aan-

sprakelijkheid niet voordat zes maanden zijn verstreken nadat de vordering waartegen de verzekering dekking verleent, binnen de voor deze geldende verjarings- of vervaltermijn is ingesteld.

2. De verjaring wordt gestuit door een schriftelijke mededeling, waarbij op uitkering aanspraak wordt gemaakt. Een nieuwe verjaringstermijn begint te lopen met de aanvang van de dag, volgende op die waarop de verzekeraar hetzij de aanspraak erkent, hetzij bij aangetekende brief ondubbelzinnig heeft medegedeeld de aanspraak af te wijzen onder eveneens ondubbelzinnige vermelding van het in lid 3 vermelde gevolg.

3. In geval van afwijzing verjaart de rechtsvordering door verloop van zes maanden.’

Art. 7:942 BW is krachtens art. 7:943 BW van dwingend recht, in die zin dat daarvan niet ten nadele van de verzekeringnemer kan worden afgeweken. Dit gold derhalve ook voor het vormvereiste dat de mededeling bij aangetekende brief moest worden overgebracht. Afwijking van deze bepaling leidt tot vernietigbaarheid (art. 7:943 lid 2 BW juncto art. 3:40 lid 2 BW).

In situaties waarin art. 7:942 (oud) BW van toepassing is, speelt de vraag hoe hard aan het vereiste van verzending van de afwijzingsbrief per aangetekende post moet worden vastgehouden indien de verzekeraar daaraan niet heeft voldaan, maar wel vaststaat dat de – inhoudelijk juiste – afwijzing verzekerde tijdig heeft bereikt. Hierover diende de rechtbank Midden-Nederland onlangs te oordelen en de vraag was wederom: formeel of materieel benaderen?

Rechtbank Midden-Nederland: aangetekende brief niet (altijd) vereist

De kwestie die voorlag, was als volgt. Verzekeringnemer had bij N.V. Amersfoortse Algemene Verzekering Maatschappij (hierna te noemen: ‘De Amerfoortse’) een arbeidsongeschiktheidsverzekering afgesloten. Op 11 oktober 2004 heeft verzekeringnemer zich per 19 augustus 2004 arbeidsongeschikt gemeld. Volgens de arbeidsdeskundige was verzekeringnemer voor 45-55 procent arbeidsongeschikt. Gelet hierop heeft De Amerfoortse een uitkering op basis van 50 procent verstrekt. Vervolgens vond in februari 2005 een onderzoek door de revalidatiearts plaats. Deze arts oordeelde dat aan eiser geen beperkingen konden worden opgelegd voor het verrichten van zijn werkzaamheden. Daarop heeft De Amerfoortse verzekeringnemer met ingang van 17 februari 2005 minder dan 25 procent arbeidsongeschikt geacht en bijgevolg de uitkering vanaf die datum stop gezet. Verzekeringnemer was het daarmee niet eens, heeft bezwaar gemaakt en heeft zich later 100 procent arbeidsongeschikt gemeld. Deze omstandigheden hebben het standpunt van De Amerfoortse niet doen veranderen.

Bij brief van 19 januari 2007 heeft de toenmalige advocaat

4. Zie in dit verband Rechtbank 's-Hertogenbosch, 21 maart 2012, NJF 2011, 286.

5. Rechtbank Midden-Nederland 11 juni 2014, ECLI:NL:RBMNE:2014:3037.

van verzekeringnemer de stuiting van enige lopende verjaars- of vervaltermijn ingeroepen. In een brief van 7 februari 2007 heeft De Amersfoortse de ontvangst van deze brief bevestigd, de vordering tot uitkering afgewezen en ondubbelzinnig – conform art. 7:942 lid 2 en 3 (oud) BW – gewezen op de verjaringstermijn van zes maanden:

‘Gezien de nieuwe wetgeving zijn wij genoodzaakt te vermelden dat aangezien het hier om een afwijzing van de vordering tot uitkering gaat en dat ingevolge artikel 7:942 lid 3 Burgerlijk Wetboek deze vordering, waaronder ook eventuele vordering tot premievaststelling wordt begrepen, zes maanden na heden verjaart.’

Deze brief is niet aangetekend doch per gewone post verstuurd door De Amersfoortse. Bij brief van 16 februari 2007 heeft de advocaat van verzekeringnemer echter de ontvangst van de brief bevestigd en daarbij aangegeven dat de verjaringstermijn is genoteerd. Op 16 januari 2008 is de arbeidsongeschiktheidsverzekering van eiser geëindigd. Verzekeringnemer is vervolgens een procedure gestart, waarin hij vordert dat voor recht wordt verklaard dat De Amersfoortse uit hoofde van de arbeidsongeschiktheidsverzekering gehouden is om een uitkering te verstrekken vanaf 15 februari 2005 op grond van een arbeidsongeschiktheidspercentage van 45-55 procent. Tevens vordert hij een verklaring voor recht dat in deze zaak geen sprake is van verjaring en/of rechtsverwerking. De rechtbank behandelt eerst de vraag, of de vordering van verzekeringnemer gezien het bepaalde in art. 7:942 (oud) BW is verjaard. De Amersfoortse stelt zich op het standpunt dat er sprake is van verjaring. De verjaringstermijn van zes maanden is aangevangen met de brief van 7 februari 2007 en er is niet door verzekeringnemer gestuit voor het einde van deze termijn (te weten: 7 augustus 2007). Verzekeringnemer is echter van mening dat geen verjaringstermijn is gaan lopen omdat de afwijzingsbrief van De Amersfoortse niet bij aangetekende post is verstuurd. De rechtbank overweegt ten aanzien van het vormvoorschrift van de aangetekende brief als volgt:

‘De rechtbank overweegt dat over het vereiste van de versturing van een afwijzing bij aangetekende brief, het volgende in de parlementaire geschiedenis staat vermeld:

“Deze eis is gesteld in het belang van de tot uitkering gerechtigde (...). Deze krijgt daardoor zekerheid niet alleen over de afwijzing maar ook over het aanvangstijdstip van de nieuwe verjaringstermijn van lid 3. Zij voorkomt geschil over de vraag of en op welk tijdstip de afwijzing de geadresseerde heeft bereikt. De aangetekende brief biedt voorts de meeste zekerheid dat het bericht de betrokkene daadwerkelijk onder ogen komt.” (Parl. Gesch. NBW boek 7.17, Nota I Invoering 7.17, p. 109). Daarnaast staat in de memorie van toe-

lichting van de wijziging van het Burgerlijk Wetboek en enkele andere wetten in verband met lastenverlichting voor burgers en bedrijfsleven (Kamerstukken II 2008-09, 32 038, nr. 3, p.7) hierover:

“De verzekerde heeft er met zo’n korte termijn een wezenlijk belang bij dat hem onontkoombaar en op indringende wijze duidelijk wordt dat hem een korte termijn resteert en op welk tijdstip die termijn gaat lopen. Met de eis van de aangetekende brief worden voorts geschillen voorkomen over de vraag of en op welk tijdstip de afwijzing de verzekerde bereikt, welke geschillen vooral bij een korte termijn te verwachten zijn.”

Ondanks dat de afwijzingsbrief door De Amersfoortse niet per aangetekende post was verstuurd, oordeelt de rechtbank dat een verjaringstermijn is gaan lopen en de vordering van eiser uiteindelijk is verjaard. De ontvangst van de afwijzingsbrief werd namelijk wel door de toenmalige advocaat bevestigd. Volgens de rechtbank kan in een dergelijke situatie het vereiste van verzending per aangetekende post achterwege worden gelaten. Er is kort gezegd voldaan aan de ratio zoals de wetgever ten doel had bij de invoering van het vormvoorschrift. Het gaat er uiteindelijk om dat de verzekerde op de hoogte is geweest van de afwijzing en de verjaringstermijn ten volle heeft kunnen benutten. Nu met de schending van het vormvereiste (het belang van) de verzekeringnemer niet is benadeeld, wordt de vordering door de rechtbank afgewezen.

Commentaar

Verschillende meningen

In de literatuur, rechtspraak en verzekeringspraktijk bestaan verschillende meningen met betrekking tot de vraag of er consequenties dienen te worden verbonden aan schending van een vormvereiste in het verzekeringsrecht als vaststaat dat er in feite is voldaan aan de gedachte achter de regeling. Zo werd in een uitspraak van de rechtbank Amsterdam van 12 september 2012 wél strikt vastgehouden aan het vormvereiste in art. 7:942 lid 2 (oud) BW.⁶ In deze zaak volgt de rechtbank niet de stelling van de verzekeraar dat voldaan is aan de ratio van het aangetekend versturen van de afwijzingsbrief. Ook in deze zaak was op zichzelf wel duidelijk dat de afwijzingsbrief de verzekeringnemer had bereikt, althans dat de inhoud hem bekend was. De rechtbank overweegt:

‘De rechtbank volgt de verzekeraars niet in hun stellingen. Ingevolge artikel 7:942 BW (oud) verjaart louter in geval van afwijzing bij aangetekende brief de rechtsvordering door verloop van zes maanden. Indien een brief niet aangetekend maar per gewone post is verstuurd, gaat een verjaringstermijn van drie

6. Rechtbank Amsterdam 12 september 2012, ECLI:NL:RBAMS:2012:BY0150.

jaar lopen op de dag van de afwijzing. Of, hoewel de aanspraak niet is afgewezen bij aangetekende brief, aan de ratio van aangetekend verzenden is voldaan, maakt niet dat de vordering door verloop van zes maanden verjaart.'

Redenen voor formele benadering schending vormvereiste: bescherming belang verzekerde

Een argument voor strikte toepassing van het vereiste van verzending per aangetekende brief is te vinden in art. 1 lid 4 van de AMvB 25 januari 2011 (elektronisch verzekeren).⁷ Dit artikel bepaalt dat het niet mogelijk is om mededelingen die bij aangetekende brief moeten worden verzonden, elektronisch te verzenden, gezien het grote belang dat de geadresseerde heeft bij het kennisnemen van deze mededelingen. De gedachte is dat de verplichting tot aangetekend en schriftelijk mededelen de geadresseerde verzekert van schriftelijk bewijs en zorgt voor duidelijkheid.

Ook buiten het verzekerings(overeenkomsten)recht ziet men in het verbintenissenrecht wel dat het niet-naleven van een vormvereiste ertoe leidt dat er (in beginsel) geen rechtsgevolgen zijn. Zo komt bij een consumentenkoop van een woning aan de verkoper dan wel de koper een beroep op nietigheid toe in geval van schending van het schriftelijkheidsvereiste van art. 7:2 BW.⁸ Ook dient een verpachter die een einde aan de pacht wenst te maken, dat per aangetekende brief (of deurwaardersexploit) aan de pachter te laten weten (art. 7:367 lid 2 BW).⁹ In de literatuur over vormvereisten in het verbintenissenrecht wordt door Hartkamp en Sieburg opgemerkt dat vormvoorschriften kunnen strekken tot het bevorderen van de rechtszekerheid, het beschermen van een of meer partijen, of het beschermen van het belang van derden die bij de rechtsverhouding van partijen betrokken kunnen raken.¹⁰

De algemene redenen voor vormvereisten in het overeenkomstenrecht zijn derhalve de rechtszekerheid in het belang van (één van) de contractuele partijen of derden en anderszins bescherming van belangen van betrokken par-

tijen.¹¹ In het verzekeringsovereenkomstenrecht zijn doorgaans meer specifiek de waarschuwingfunctie en de bescherming van het belang van de verzekeringnemer/verzekerde belangrijke redenen voor een (wettelijk) vormvereiste.¹² Het vormvoorschrift bevordert en/of verzekert dan de mogelijkheid van een tijdige kennisneming en een goede wils- en of gedachtevorming bij de verzekeringnemer/verzekerde. Een formele benadering bij schending van vormvereisten brengt mee dat zeker is/wordt gesteld dat deze redenen voor een vormvereiste niet in het gedrang komen en dat partijen ook worden geprikkeld om zich strikt aan deze vormvereisten te houden.

Redenen voor niet sanctioneren schending vormvereiste; geen belangenbenadeling

Ofschoon het naleven van vormvereisten het uitgangspunt dient te zijn, gezien het beschermingskarakter van deze vereisten, kunnen er goede redenen zijn om schending van een vormvoorschrift niet te sanctioneren. In feite is dat louter het geval indien op andere wijze (toch) aan het doel van het vormvoorschrift is voldaan en het belang van de verzekeringnemer/verzekerde uiteindelijk niet wordt geschonden met niet-naleving door de verzekeraar. In de bovengenoemde uitspraak heeft de rechtbank Midden-Nederland de niet-naleving van het vormvereiste van art. 7:942 lid 2 (oud) BW ook aldus benaderd. Wij kunnen ons daarin goed vinden. Voorwaarde is wel dat in een concrete situatie vaststaat dat het belang van de verzekeringnemer/verzekerde niet is geschonden. Bijvoorbeeld een brief of e-mail van de verzekeraar met daarin een beroep op opschorting van de dekking in verband met een premieachterstand is door de tussenpersoon direct aan de verzekeringnemer doorgestuurd, hetgeen door de verzekeringnemer ook wordt bevestigd. Van enige benadeling van het belang van de verzekeringnemer door niet-naleving van het vormvoorschrift is dan in feite geen sprake.

In lijn hiermee heeft ook de rechtbank Rotterdam geoordeeld bij vonnis van 28 mei 2014.¹³ De verzekeraar was van mening dat wegens het gebrek aan voorzorgsmaatregelen door verzekeringnemer een eigen risico van € 50 000 diende te worden gehanteerd (gezien de toepasselijkheid van een bijzondere clausule) en dat er geen reden voor een uitkering was aangezien de schade minder bedroeg dan € 50 000. Via een e-mail is dit bericht aan de tussenpersoon gestuurd. De verzekeringnemer stelt dat deze mededeling nietig is – gezien art. 7:933 BW juncto 3:39 BW – nu het bericht per e-mail aan de tussenpersoon en niet schriftelijk aan verzekeringnemer zelf is gestuurd. De rechtbank overweegt echter:

'De vraag of de gele kaart door HDI per e-mail had mogen worden verzonden en dan nog naar de tussenpersoon en niet aan ZND is daardoor niet meer van belang, aangezien ZND de ontvangst niet (langer) heeft betwist en zij dus van de inhoud kennis heeft kunnen nemen. (...) Vergelijkbaar is het geval waarbij het vereiste van een aangetekende brief veelal als ver-

7. Staatsblad 2011, 20.

8. Zie bijvoorbeeld Hof 's-Hertogenbosch 8 juli 2008, ECLI:NL:GHSHE:2008:BF0457. De schriftelijkheidsvereiste strekt hier volgens de parlementaire geschiedenis ter bescherming van zowel het belang van de particuliere koper als van de particuliere verkoper. Zie ook Hof Leeuwarden 19 maart 2008, ECLI:NL:GHLEE:2008:BC7658 en Hof 's-Gravenhage 19 april 2007, ECLI:NL:GHSGR:2007:BB5647.

9. Uitgangspunt is dat een mondeling of bij gewone brief gedane opzegging geen rechtsgevolg heeft (artikel 3:39 BW). Zie Asser/Snijders 7-III (2013), nr. 192.

10. Asser/Hartkamp & Sieburg 6-III (2010), nr. 276.

11. Zie uitgebreid over vormvereisten C.G. Breedveld-de Voogt, *Vorm, vrijheid en gebondenheid bij de koop van een woning*, Den Haag: Boom Juridische uitgevers 2007.

12. Vergelijk Tekst & Commentaar Verzekeringsrecht, Burgerlijk Wetboek, Titel 17, Afd. 2, artikel 933, sub 2 a (Wansink & Van Tiggele-Van der Velde).

13. Rechtbank Rotterdam 28 mei 2014, ECLI:NL:RBROT:2014:4578.

vallen kan worden beschouwd, indien de ontvangst van een niet aangetekend exemplaar niettemin wordt bevestigd.'

Ook hier wordt door de rechtbank nagegaan of al dan niet sprake is van benadeling van een belang van de verzekerde. Bij (enige) twijfel dient echter te worden vastgehouden aan het vormvoorschrift. Bijvoorbeeld een verzekeraar heeft een brief met daarin een beroep op een uitsluiting en/of een beroep op verjaring – uitsluitend – aan de tussenpersoon gestuurd. Deze tussenpersoon heeft vervolgens de brief niet doorgestuurd maar hij verklaart wel de inhoud van de brief met de verzekeringnemer (particulier/consument) mondeling te hebben besproken. De verzekeringnemer stelt daarop dat hij zich de inhoud van dit gesprek niet goed kan herinneren. Als dan geen aanvullend bewijs naar voren komt (naast de verklaring van de tussenpersoon), is er ons inziens te veel onzekerheid met betrekking tot wel/niet schending van het belang van de verzekeringnemer.

Benadering schending vormvoorschrift elders in het overeenkomstenrecht

Op andere terreinen van het overeenkomstenrecht valt een dergelijke benadering ook terug te zien. In rechtbank Roermond 23 april 2008, NJF 2008, 235 is bijvoorbeeld met betrekking tot de schending van een vrijwillig contractueel overeengekomen vormvoorschrift overwogen:

'Ingevolge art. 3:37 lid 1 BW kunnen verklaringen in iedere vorm geschieden. Uit de wet of overeenkomst kan echter een vormvoorschrift voortvloeien. Art. 16.4 van de onderhavige koopovereenkomst bepaalt dat een beroep op een ontbindende voorwaarde bij aangetekende brief of telefax dient te geschieden. Anders dan koper betoogt, hebben deze voorschriften niet alleen een bewijstechnisch doel; zij zijn ook bedoeld om verkoper niet onnodig in het ongewisse te laten over de vraag of koper een beroep wil doen op de ontbindende voorwaarde en verkoper in staat te stellen te controleren of het beroep terecht is gedaan. Wanneer koper weliswaar niet (volledig) aan de vormvoorschriften voldoet, maar dit doel van de voorschriften wel op andere wijze wordt bereikt, kan het niet naleven van de vormvoorschriften koper onder omstandigheden niet worden tegengeworpen. Aangezien verkoper niet in zijn belangen is geschaad door schending van de vormvoorschriften is het naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid onaanvaardbaar koper de contractuele boete te laten betalen enkel vanwege een gebrek in de mededeling. De rechtbank is mede gezien het onder 4.4 overwogene van oordeel dat Dresh c.s. niet is geschaad in zijn belangen door de schending van deze vormvoorschriften. Dit betekent dat het naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid onaanvaardbaar zou zijn om Schroeder de

contractuele boete te laten betalen enkel en alleen vanwege een gebrek in de wijze waarop de mededeling is geschied. De door Dresh c.s. ingestelde vordering dient dan ook te worden afgewezen.'

Ook wijzen wij op een uitspraak van de Pachtkamer van het Hof Arnhem uit 1997.¹⁴ Er was door de verpachter niet voldaan aan het vormvoorschrift van opzegging per aangetekende brief of deurwaardersexploot, maar de brief was ook hier per gewone post verstuurd. Hierboven merken wij op dat dit in beginsel meebrengt dat er geen rechtsgevolgen zijn. Het Hof overwoog dat het voorschrift dat de opzegging moet geschieden bij aangetekende brief of deurwaardersexploot, ertoe strekt te waarborgen dat de opzegging de pachter ook daadwerkelijk bereikt. In deze zaak stond vast dat de pachter de brief tijdig had ontvangen. Deswege was hij door de wijze van opzegging niet beperkt in zijn mogelijkheden om verlenging te verzoeken. Hij was dan ook niet geschaad in enig belang ter bescherming waarvan het vormvoorschrift was gegeven. Er was daarom volgens het Hof (toch) sprake van een rechtsgeldige opzegging van de pachtovereenkomst.

Verder is illustratief de noot van Sniijders onder het arrest van de Hoge Raad van 8 september 1995.¹⁵ In dit arrest ging het om een opzegging van een huurcontract bij aangetekende brief, maar Sniijders vraagt zich in zijn noot af wat er nu was gebeurd indien de opzeggingsbrief niet aangetekend maar per gewone post zou zijn verzonden en de ontvangst van dat exemplaar wel bewezen had kunnen worden. Sniijders stelt zich de vraag of een verklaring ineffectief kan zijn op de enkele grond dat deze niet in de vereiste vorm wordt overgebracht. Hij constateert dat tegenstrijdige uitspraken beschikbaar zijn. Het komt volgens Sniijders neer op een weging in het concrete geval van de belangen van de afzender en geadresseerde. Sniijders betoogt dat een contractueel vormvoorschrift inroepbaar is, voor zover dat nodig is ter bescherming van de belangen van de ontvanger bij duidelijkheid. Als voorbeeld van een geval waarin niet strikt is vastgehouden aan een wettelijk vormvoorschrift noemt Sniijders het arrest van de Hoge Raad van 14 juni 1985.¹⁶ Het ging hier om een beroepstermijn die volgens de wet pas begon te lopen vanaf het tijdstip van aangetekende verzending van een kennisgevingsbrief door de griffie. De Hoge Raad honoreerde destijds niet het beroep op die bepaling door de verliezende partij, die de brief wel ontvangen had, maar slechts per gewone post. Ook in zo'n geval is geen sprake van belangenbenadeling, de beoogde bescherming van de belangen van de wederpartij komt niet in het gedrang.

Ook door de rechtbank Rotterdam werden onlangs geen

14. Hof Arnhem (Pachtkamer) 3 juni 1997, Agrarisch recht. 1998/4930 (De Jong c.s./De Jong), ook te kennen uit Asser/Sniijders 7-III (2013), nr. 192.

15. HR 8 september 1995, NJ 1996, 567.

16. HR 14 juni 1985, NJ 1985, 837 (Gemeente Aardenburg/De Smet).

gevolgen verbonden aan een niet volgens het vormvereiste gedane opzegging van een huurovereenkomst met betrekking tot een woning, namelijk per e-mail in plaats van per aangetekende brief zoals vereist in art. 7:271 lid 3 BW. De rechtbank oordeelde dat als vaststaat dat de e-mail is ontvangen door de verhuurder, hij bekend is met de wil van de huurder om de overeenkomst te beëindigen (en dan is er dus geen belangenbenadeling door schending van het vormvereiste).¹⁷ Onder deze omstandigheden is het beroep van de verhuurder op het schriftelijkheidsvereiste van de opzegging volgens de rechtbank naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid onaanvaardbaar.

Vergelijkbaar werd door het Hof Amsterdam geoordeeld ter zake van een ontbinding met een beroep op een in een koopovereenkomst opgenomen financieringsvoorbehoud, dat niet volgens de gestelde vormvoorschriften is gedaan.¹⁸ Volgens het hof is aan het doel van de ontbindende voorwaarde voldaan nu vaststaat dat verkopers tijdig (op andere wijze) op de hoogte waren gesteld van het inroepen van de ontbindende voorwaarde. Met andere woorden: ook hier is de geadresseerde door de schending niet in zijn belangen geschaad. De redelijkheid en billijkheid van art. 6:248 lid 2 BW bracht volgens het Hof mee dat daarom de ontbinding rechtsgeldig heeft plaatsgevonden.¹⁹

Conclusie

Ondanks dat er goede argumenten zijn voor een strikte toepassing van vormvereisten in het

verzekerings(overeenkomsten)recht – zoals de aangetekende brief in art. 7:942 (oud) BW – en naleving van een vormvoorschrift daarom ook het uitgangspunt dient te zijn, vinden wij het hierboven weergegeven oordeel van de rechtbank Midden-Nederland gerechtvaardigd. Ten aanzien van art. 7:942 (oud) BW en het vormvereiste van een aangetekende brief is in de parlementaire geschiedenis aangegeven dat deze eis is gesteld in het belang van de tot uitkering gerechtigde, die daardoor de zekerheid krijgt niet alleen over de afwijzing maar ook over het aanvangstijdstip van de nieuwe verjaringstermijn van lid 3. Een aangetekende brief voorkomt geschillen over de vraag of en op welk tijdstip de afwijzing de geadresseerde heeft bereikt.²⁰ Wanneer echter vaststaat dat de per gewone post verstuurde brief door verzekeringnemer (tijdig) is ontvangen en derhalve voor hem ook duidelijk is dat en wanneer de verjaringstermijn is aangevangen, is ons inziens voldaan aan de ratio van het vormvoorschrift in art. 7:942 (oud) BW. Alsdan kan niet worden gezegd dat er sprake is van benadeling van de belangen van de verzekeringnemer. Ook bij andere onderwerpen op het terrein van het verzekeringsrecht geldt ons inziens dat bij dergelijke feiten en omstandigheden – evident geen benadeling van de belangen van de verzekerde – een uitzondering op het uitgangspunt van strikte naleving van vormvereisten kan worden gemaakt. Dit wordt bevestigd door rechtspraak op andere terreinen van het verbintenissenrecht. Ons inziens zou deze uitzondering met name op het terrein van de (tijdige) ter handstelling van polisvoorwaarden vaker kunnen worden toegepast. Indien er echter enige onduidelijkheid bestaat over de (tijdige) ontvangst van een mededeling en/of stukken door de verzekerde, en deze onduidelijkheid ook niet kan worden weggenomen, dient strikt te worden vastgehouden aan een vormvoorschrift. |

17. Rechtbank Rotterdam 25 april 2014, ECLI:NL:RBROT:2014:3333. Vergelijk ook Hof Arnhem 10 juli 2012, LJN BX4703.

18. Hof Amsterdam 10 juli 2012, ECLI:NL:GHAMS:2012:BZ3765.

19. Zie anders Rechtbank Dordrecht 25 april 2012, ECLI:NL:RBDOR:2012:BW4299.

20. Kamerstukken II 1985/86, 19 529, nr. 3, p. 20.